

POSTANOWIENIE

20 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek

na posiedzeniu niejawnym 20 czerwca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa S. S. i K. S.

przeciwko "H." spółce z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowo-akcyjnej w W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego ewentualnie o ustalenie

nieważności umowy przewłaszczenia,

na skutek skargi kasacyjnej "H." spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowo-akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z 13 grudnia 2022 r., I ACa 750/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądza od pozwanej na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 2700,00 (dwa tysiące siedemset) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu postanowienia pozwanej do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania w oparciu o pierwszą i drugą spośród wymienionych przesłanek.

Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć charakter uniwersalny, co oznacza, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych, podobnych spraw. Chodzi przy tym o problem, którego wyjaśnienie jest konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13 oraz z 3 lutego 2012 r. I UK 271/11 - nie publ.). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07 oraz z 9 lutego 2011 r., III SK 41/10 - nie publ.).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu

Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., sygn. akt III CSK 104/08, nie publ.; z 28 marca 2007 r., sygn. akt II CSK 84/07, nie publ.).

Skarżąca przedstawiła wątpliwości ujęte w pytaniach: „Czy umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie ma charakter umowy wzajemnej, w której zachowana powinna być zasada ekwiwalentności świadczeń?; Czy dysproporcja - a jeżeli tak, to jaka dysproporcja - pomiędzy wartością przewłaszczonej nieruchomości a wartością zabezpieczonej wierzytelności uzasadnia stwierdzenie, że doszło stanu tzw. „nadzabezpieczenia”, zwłaszcza w sytuacji, gdy strony uzgodniły umownie rozliczenie zabezpieczenia ponad saldo długu?; W jaki sposób i za pomocą jakich kryteriów należy ustalać, czy wystąpił stan tzw. nadzabezpieczenia powodujący bezwzględną nieważność umowy przewłaszczenia?; Jak daleko - zwłaszcza w świetle art. 20, art. 31 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, art. 353¹ k.c. *in principia* k.c., a także dyrektywy wykładni umowy *in ferworem negotii* - powinna sięgać ingerencja Sądu w umowę zawartą w obrocie profesjonalnym (między przedsiębiorcami) i w jakich przypadkach umowa zawarta w obrocie profesjonalnym jest bezwzględnie nieważna jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. *a contrario*)!; Czy zasada „czystych rąk może stanowić kryterium brane pod uwagę przy ocenie, czy czynność prawna jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.)?; W jaki sposób należy ustalać wartość nieruchomości w procesie, w którym pojawia się zarzut stanu tzw. „nadzabezpieczenia”?; W jaki sposób należy ustalać wartość wierzytelności zestawioną z wartością przewłaszczonej nieruchomości dla oceny, czy doszło do stanu tzw. „nadzabezpieczenia”?; Czy i w jakim zakresie system prekluzji z art. 843 § 3 k.p.c. uniemożliwia powoływanie przez stronę powodową bądź przyjęcie przez Sąd w toku procesu nowych okoliczności faktycznych, meprzyczonych w pozwie, bądź zmianę w toku procesu okoliczności faktycznych przytoczonych w pozwie?; Czy - a jeżeli tak, to w jakich przypadkach - zaniechanie przez Sąd zlecenia dokonania organizacji zawodowej rzeczoznawców majątkowych oceny prawidłowości operatu szacunkowego stanowi naruszenie art. 157 ust. 3 u.g.n.? W jakich okolicznościach Sąd jest zobligowany do wystąpienia o tę ocenę na podstawie powołanego przepisu?; Czy - a jeżeli tak, to w jakich przypadkach - zarzut wadliwości uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji może stanowić

podstawę skutecznego i zasadnego zarzutu kasacyjnego?; Czy dopuszczalne - a w szczególności, czy dopuszczalne w świetle zasady prawa do Sądu i wymogu sprawiedliwości proceduralnej - jest pominięcie i nieodniesienie się przez Sąd w uzasadnieniu wyroku do twierdzeń jednej ze stron procesu? Jeżeli nie jest to dopuszczalne, to czy i w jakich przypadkach wskazana wadliwość uzasadnienia może stanowić podstawę skutecznego i zasadnego zarzutu apelacyjnego lub kasacyjnego?; Czy dopuszczalne - a w szczególności, czy dopuszczalne w świetle zasady prawa do Sądu i wymogu sprawiedliwości proceduralnej - jest pominięcie i nieodniesienie się przez Sąd w uzasadnieniu wyroku do stanowiska zajętego w odpowiedzi na apelację i w dalszych pismach procesowych strony wnoszącej odpowiedź na apelację, gdy Sąd drugiej instancji w całości uwzględnia apelację? Jeżeli nie jest to dopuszczalne, to czy i w jakich przypadkach wskazana wadliwość uzasadnienia może stanowić podstawę skutecznego i zasadnego zarzutu kasacyjnego?; Czy Sąd w składzie 1-osobowym wynikającym z epizodycznych regulacji art. 15zzs ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID - 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1090) jest „sądem ustanowionym ustawą” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i odpowiada wymogom sprawiedliwości proceduralnej wywodzonej z zasady prawa do Sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji i art. 47 KPP) i zasady demokratycznego państwa prawa? Jeżeli nie, to czy zasadnym jest pomijanie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 Ustawy na podstawie art. 8 ust. 1 - 2, art. 87 ust. 1 i art. 91 ust. 2 Konstytucji RP i ukształtowanie składu Sądu w postępowaniu apelacyjnym na podstawie art. 367 § 3 k.p.c. (skład 3 - osobowy)?”.

Wątpliwości przedstawione przez skarżącą oraz sposób ich ujęcia w przytoczonych pytaniach nie odzwierciedlają wystąpienia istotnych zagadnień prawnych we wskazanym wyżej rozumieniu. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera argumentacji jurydycznej wskazującej na występowanie zasadniczo odmiennych ocen przedstawionych problemów oraz na to, że przepisy ich dotyczące nie były przedmiotem wykładni albo wywołały

rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych.

Sąd Apelacyjny, dokonując oceny ważności umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, odwołał się do orzecznictwa Sądu Najwyższego wyjaśniającego, jakie kryteria mają dla tej oceny istotne znaczenie, zwłaszcza w kontekście tzw. nadzabezpieczenia (wyroki: z 8 marca 2002 r., III CKN 748/00, OSNC 2003, nr 3, poz. 33z 25 lutego 2022 r., II CSKP 87/22; z 17 stycznia 2020 r., IV CSK 513/18, OSNC 2020, nr 10, poz.88; z 29 maja 2000 r., III CKN 246/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 213; por. też wyroki: z 31 marca 2016 r., IV CSK 372/15, nie publ.; z 28 października 2010 r., II CSK 218/10, OSNC 2011, nr 6, poz. 72; z 12 lutego 2016 r., II CSK 815/14, nie publ.) i właściwie kryteria te zastosował. Miał przy tym na uwadze sprzeczność z zasadami współżycia społecznego przyjętego w umowie przewłaszczenia (§3.2) mechanizmu zaspokojenia wierzyciela. Sąd Apelacyjny uznał również, że umowa ta narusza rażąco zasady proporcjonalności zabezpieczenia nawet przy przyjęciu niekwestionowanej przez skarżącą wartości przedmiotu zabezpieczenia. W świetle tej konstatacji, podniesione w skardze kasacyjnej kwestie odnoszące się do ustalenia wartości przedmiotu zabezpieczenia, prawidłowości jej oszacowania nie mają istotnego znaczenia.

Niewątpliwie kolegialność składu orzekającego, będąca ugruntowaną zasadą w postępowaniach odwoławczych, zapewnia wyższy standard kontroli odwoławczej, pozwala bowiem na kształtowanie się decyzji w drodze dyskursu i ścierania stanowisk, umacnia bezstronność, niezależność i niezawisłość orzekania oraz zwiększa legitymację rozstrzygnięcia sądu w odbiorze społecznym, a tym samym jest pożądana z punktu widzenia właściwej ochrony praw stron i uczestników postępowania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20, OSNC 2021, Nr 11, poz. 74 i powołane tam judykaty). W związku z pandemią COVID - 19 ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID - 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w wersji obowiązującej od dnia 3 lipca 2021 r. (por. art. 4 ustawy z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1090), przyjęto, że w czasie obowiązywania stanu zagrożenia

epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c. w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników; prezes sądu mógł zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeśli uznał to za wskazane ze względu na szczególną zawłość sprawy lub precedensowy jej charakter (zob. art. 15 zzs1 ust. 1 pkt 4, uchylony art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1860). Na gruncie tych przepisów w judykaturze Sądu Najwyższego wypowiedziano pogląd, że odstępstwo od zasady kolegalności składu sądu odwoławczego nie jest równoznaczne z oczywistym naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji RP (zob. uzasadnienie postanowienia z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22). W związku z rozbieżnościami w orzecznictwie, Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2023 r. - zasada prawna - III PZP 6/22, OSNP 2023, nr 10, poz. 104, wyjaśnił, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), przy czym zastrzegł, że przyjęta w tej uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia (zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2024 r., I CSK 1265/23, nie publ.).

Z uwagi na datę wydania zaskarżonego wyroku brak jest podstaw do przyjęcia nieważności postępowania, opartej na braku dochowania wymogu kolegalności składu orzekającego w drugiej instancji.

Mając powyższe na uwadze nie można przyjąć, że przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zostały w sposób właściwy wykazane.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

[SOP]

(r.g.)